

Cultura material, patrimoni i comunicació científica - 2023/2024

Codi: 42281

ECTS: 15

Titulació: Màster Interuniversitari en Història de la Ciència: Ciència, Història i Societat

Tipus i semestre: OT, 1S

Coordinador: Carlos Tabernero carlos.tabernero@uab.cat UAB

Equip docent: Carlos Acosta geo_acosta@hotmail.com UAB
Miquel Carandell m_baruzzi00@hotmail.com UAB
Michele Catanzaro catanzaro.michele@gmail.com
Oliver Hochadel oliver.hochadel@imf.csic.es CSIC
Pepe Pardo ppardo@bicat.csic.es CSIC
Laura Valls lvalls@dicat.csic.es UAB - EHESS-CNRS-MNHN
Alfons Zarzoso azarzoso@museudelamedicina.cat MHMC
Agustí Nieto agustí.nieto@uab.cat UAB
Jaume Sastre jaume.sastre@uab.cat UAB
Jaume Valentines jaume.valentines.a@gmail.com UAB
Ariadna Ferrer ariadnafmarch@gmail.com ACCC/MNACTEC/CAPS

Lloc i horari: Dimarts i dijous, 15:30 a 18:30 (excepte canvis indicats), diferent llocs (vegeu continguts).

Presentació

El mòdul planteja una visió crítica i rigorosa de la comunicació científica i la seva història a partir de la mirada als espais on aquest coneixement es produeix, i a la materialitat i a tots el actors que intervenen en la seva circulació. Les fàbriques del coneixement científic i de la seva comunicació esdevenen així objectes d'anàlisi. Espais, mitjans, objectes i actors posen de manifest la relació de la ciència —entesa com un procés dinàmic, d'interacció mútua, de graduació de discursos, sense una separació nítida entre els experts i els no-experts— amb els seus públics. Amb aquesta premissa, el mòdul pren com a primera referència explicativa el context històric local de Barcelona o de Catalunya, des d'on es mostra la possibilitat de construir o explicar una història de la ciència culturalment complexa.

El mòdul és obligatori per a aquells alumnes que volen fer M4 o Pràcticum amb una orientació professionalitzadora. D'aquesta manera, M3 és la base per a la realització d'unes pràctiques professionals en entorns laborals que treballen amb el patrimoni i la comunicació científiques. No obstant això, els alumnes de M3-M4 també tenen la possibilitat de realitzar una tesi doctoral.

Objectius generals

- Desenvolupar, analitzar, aplicar i entendre el coneixement històric de la ciència en aquells àmbits que tenen relació amb la comunicació i la cultura material de la ciència.
- Desenvolupar una narrativa històrica original i interdisciplinària, que integri la cultura humanística i la científica.

Continguts 2023/2024

Data	Tema	Docent
19/09/23	1. Presentació del mòdul <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	CT
21/09/23	2. Introducció (1): ciència, públics, història <i>Aula a determinar, Facultat de Ciències UAB</i>	AN
26/09/23	3. Introducció (2): espais, patrimoni, cultura material i comunicació: in situ <i>Carrers de Barcelona</i>	MQ
28/09/23	4. Gabinetes i llibreries a la República de les Lletres <i>Gabinet Salvador, Jardí Botànic de Barcelona</i>	PP
3/10/23	5. Teatres anatòmics: ciència i espectacle <i>Teatre Anatòmic, Reial Acadèmia de Medicina</i>	PP
5/10/23	6. Catedrals de ciència: del museu de ciències al centre de ciència <i>Parc de la Ciutadella / Museu de Ciències Naturals de Barcelona</i>	OH, LV
10/10/23	7. Animals "universals". Pells i plomes a les exposicions de París, s. XIX <i>Classe/seminari - Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	LV
17/10/23	8. Els públics de la ciència a la Il·lustració <i>Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona</i>	OH
19/10/23	9. Enginyeria i societat a la Barcelona del segle XIX <i>Aula 28.8, Esc. Tèc. Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona</i>	JV
24/10/23	10. Els orígens de la RACAB: per una ciència útil <i>Reial Acadèmica de Ciències i Arts de Barcelona, 16h</i>	JV
26/10/23	11. Mirar el cel: astronomia i meteorologia (ss. XIX-XX) <i>Observatori Fabra, RACAB</i>	JV
31/10/23	12. Ciències museològiques i artefactes <i>Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, Terrassa</i>	JS
2/11/23	13. El patrimoni científic i les exposicions avui <i>CosmoCaixa</i>	JS
7/11/23	14. Publicitat i ciència <i>Fundació Concòrdia Farmacèutica</i>	AZ
9/11/23	15. Clíniques i hospitals: medicina, arquitectura i ciutat <i>Hospital de Sant Pau</i>	AZ
14/11/23	16. Ciències naturals, patrimoni i identitat (1) <i>Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont</i>	CA
16/11/23	17. El mercat laboral del patrimoni i la comunicació científica <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	AF
21/11/23	18. Ciències naturals, patrimoni i identitat (2) <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	CA
23/11/23	19. Periodisme científic avui <i>Facultat de Filosofia, UB (Raval)</i>	MC
28/11/23	20. Taller sobre gestió de patrimoni científic / presentació i preparació ressenya 2 <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	CA
30/11/23	21. Tecnologia i guerra <i>Refugi antiaeri de la Plaça del Diamant (Barcelona)</i>	JV
5/12/23	22. Ciència i art: de Turner a Banksy i més enllà <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	CT
14/12/23	23. Ciència, literatura, premsa i còmics (ss. XIX-XXI) <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	CT
19-21/12/23	24. Discussió sobre el desenvolupament d'assaigs / Tutories amb professors	VV
9/01/24	25. Ciència i ràdio <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	CT
11/01/24	26. Ciència i televisió <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	CT
16/01/24	27. Ciència i cinema <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	CT
18/01/24	28. Ciència i tecnologies de la comunicació <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	CT
23/01/24	29. Discussió sobre el desenvolupament d'assaigs / Tutories amb professors	VV
25/01/24	30. Síntesi i cloenda del mòdul <i>Unitat d'Història de la Medicina, Facultat de Medicina UAB</i>	CT

Metodologia

Les sessions del mòdul tenen un caràcter geogràfic, cronològic i temàtic singular, de manera que és el conjunt el que dona consistència i unitat. A partir de la diversitat de sessions i de professorat, el mòdul contempla com a denominador comú **la conjunció equilibrada entre dos tipologies docents: l'exposició oral i el contacte amb les fonts, els objectes i els espais**. És per això que les sessions tenen un caràcter itinerant, on es visiten molt diferents espais de ciència, o bé poden tenir un component metodològic pràctic, de taller, en el qual els estudiants tindran contacte amb diverses fonts primàries i objectes d'estudi.

Avaluació

L'avaluació del mòdul contempla diversos aspectes, entre els quals l'assistència i la participació activa a totes les sessions és fonamental. A més, s'exigeix la lectura obligatòria, al llarg de tot el mòdul, de tres llibres, de fàcil lectura, que serveixen com a instrument de canalització de lectures més especialitzades i, per tant també, de facilitació en la comprensió dels grans temes (vegeu bibliografia). A partir d'aquestes lectures obligatòries, M3 contempla l'execució de diverses proves escrites:

- Elaboració de **tres breus ressenyes**, una per cada bloc temàtic: **espais, patrimoni i comunicació**. L'alumne haurà d'analitzar qüestions plantejades i explorades a les sessions. Aquestes ressenyes tindran una extensió màxima de 800 paraules i hauran de ser lliurades el 24 de novembre i el 15 de desembre de 2023, i el 26 de gener de 2024, respectivament. Aquestes petites ressenyes tenen com a objectiu afegit esdevenir el material bàsic i complementari amb el qual construir l'assaig de síntesi.
- **Presentació oral de la ressenya sobre patrimoni** en el taller sobre gestió de patrimoni científic (28 de novembre de 2023).
- Elaboració de l'**assaig de síntesi**, a partir del marc teòric general i centrant-se en casos tractats o relacionats amb un dels blocs temàtics. Aquest assaig tindrà una extensió màxima de 3.000 paraules i s'articularà a partir de qüestions-guia que s'indicaran en començar el mòdul. La data límit per al lliurament d'aquest assaig serà el 2 de febrer de 2024.

Lectures obligatòries

Burke, Peter (2000). *Historia social del conocimiento* (Barcelona: Paidós, 2002).

Nieto-Galan, Agustí. *Los públicos de la ciencia. Expertos y profanos a través de la historia* (Marcial Pons, 2011).

Thompson, John B. (1995). *Los media y la modernidad: una teoría de los medios de comunicación* (Barcelona: Paidós, 2007).

A banda d'aquestes referències bibliogràfiques, els estudiants disposen de recursos complementaris, no obligatoris, que podran ser comentats de manera específica a cadascuna de les sessions. Els recursos corresponents a cada sessió o conjunt de sessions s'indicaran a través del campus virtual.